

EPERJESI LAPOK

Előfizetési árak:
 Egész évre . . . 12 K.
 Félévre . . . . . 6 K.
 Negyedévre . . . 3 K.
 Hirdetési díj: Egyhasábos
 nettsor egyszeri hirdetése
 50 f. Közlemények sora 80 f.

POLITIKAI, TÁRSADALMI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP

Szerkesztőség és
 kiadóhivatal ::
Kósch Árpád
 könyvnyomdája
 Eperjes, Fő-u. 59.
 :: Telefon-szám 16. ::

Az Eperjesi Széchenyi-körnek, az Eperjesi Magyar Védőegyesületnek
 és az Eperjesi Kereskedők Társulatának hivatalos közlönye.

Gróf Khuen-Héderváry Károly.

Gróf Khuen-Héderváry Károly gyászos elhúnyta a legmélyebb részvétet váltotta ki, — „ravatalánál elült a harc, mely élete tartalmát tette és amelyben első volt a legelső között”. — A harcot a megilletődés csendje váltotta fel s a megemlékezés fáklyájánál e kimagasló államférfiú és igaz ember nagy alakja teljes fényében áll előttünk.

A történelem lesz hivatva pártatlanul megállapítani azon nagy érdemeket, melyeket az elhúnyt a Haza és Trón iránt szerzett s fogja végleg elosztatni azon félreértéseket, melyek miatt ellenfelei oly hevesen és méltatlanul támadták!

Mi, akik nemcsak tisztelői és követői voltunk, hanem benne pártunk megalapítóját is gyászoljuk, fokozott fájdalommal veszünk tőle búcsút s nemcsak nemes emléket fogjuk kegyelettel megőrizni, de politikai hagyományát is védelmezni.

A legmegkapóbban jellemezte a nagy halott egyéniségét búcsúbeszédében gróf Tisza István e szavakkal: „De pártember a szó rossz értelmében nem voltál soha, Trónnak és Hazának, Királynak és nemzetnek nagy, egyetemes érdekeit kívántad szolgálni, ezeket pártérdeknek tudatosan soha nem rendelted alá. Erősen dobogó férfias szíved tele volt szeretettel, ragaszkodással minden szép és nemes iránt, de a gyűlölség, az irigység érzelmeit nem ismerted soha”.

E nemes tulajdonságok tették életét harmonikus s lebilincseltek mindenkit, ki szerencsés lehetett Őt ismerni.

Fiatal korától kezdve a legexponáltabb magas állásokban szolgálta királyát és hazáját, az elérhető legnagyobb kitüntetések birtokában, magas származás, nagy vagyon, legfényesebb összeköttetések mellett soha más nem volt, mint melegen érző igaz ember, ki a szó legnemesebb értelmében nemcsak minden gondolatában, de minden tetteiben is szabadelvű és demokratikus volt.

Most, midőn lezárult a hédervári kriptája s a nagy halott őseihez tért, nyitott könyvként előttünk álló nagy és nemes élete bizonyítja, hogy eleget tett azon anyai intelemnek, mellyel a szerető anya halálos

ágyán búcsúzott Károly fiától: „Őrizd meg továbbra is szíved jóságát és nemes-ségét és maradj mindig oly közvetlen, egyszerű és igaz, mint eddig voltál”.

A nemes szív jóságát mi sárosiak különösen tapasztalhattuk, midőn, mint „a háborúban feldúlt tűzhelyeket újrafelépítő országos bizottság” elnöke megszemlélte ellenségdúlta falvainkat s minden legkisebb részletre kiterjedő figyelemmel, megható szeretettel orvosolta bajainkat!

Feledhetlenek előttem azon napok, melyeket e körutazása alatt szerencsés lehettem körében tölthetni, mert betekintést nyerhettem nagy és nemes lelkébe, mely igazán kötelességteljesítést és szeretetet ismert, — gyűlöletet soha!

Az emberbaráti munkákban lelkes segítőtársként állott mellette a magyar „nagy-asszonyok” mintaképe, most bánatos, mélyen sújtott özvegye, született gr. Teleki Margit, — de őrangyalként is állott mellette egész közéleti szereplése alatt s a sok heves és méltatlan támadás keserűségét eloszlatta mindenkor a példás és végtelenül boldog családi tűzhely melege.

Midőn a Gondviselés kiszámíthatatlan intézkedése folytán e boldog családi tűzhely melegét kioltotta a halál rideg fagya s abba a végtelen gyász és bánat költözött, részt kérünk e bánatból s azt megosztani kívánjuk mi is, kiknek elpusztult tűzhelyeit nagy halottunk önzetlen munkája állította helyre s nagy és nemes emléket híven őrizendjük.

E nagy férfiú emléket igazán csak akkor fogjuk megőrizni, ha levonjuk tanulságait is nemes életének s példájára kiküszöböljük közéletünkől a gyűlölséget s végleg lomtárba tesszük a meggyanúsítások nemtelen fegyverét, melyekkel Ő annyiszor állott szemben, de melyek legyőzésére soha hasonlót nem vett igénybe.

Ha felszikkad a megilletődés könnye, a megemlékezés fáklyájánál ne csak egy igaz, nemesen gondolkodó magyar hazafi képét lássuk tisztán, teljes fényében, hanem ítéljük meg gyűlölködés nélkül, „rég Magyar szeretettel” a jövő feladatait s az azokért küzdő és dolgozó államférfiakat, mert a rémséges háború negyedik évében a nemzet létét veszélyezteti a „magyar átok”: a széthúzás és gyűlölködés!

Szinyei Merse István.

□□□

Bujanovics Sándor

Pusztulunk, veszünk... Mintha nem oltana ki elég életet a háború... A halál, mely annyi áldozatot szed a harctereken, kielégíthetetlen mohósággal arat közöttünk itthon is.

Legjobbainkat szemeli ki. 1918. febr. 16-ikán ragadta el közülünk Bujanovics Sándort. A miénk, sárosiaké s méginkább a miénk eperjesieké volt. Hiszen itt született Eperjesen 1837. november 2-ikán. Bár tanulmányait Kassán és Pesten végezte, 1861-ben már újra itt van körünkben, mint Sárosvármegye aljegyzője.

Az alkotmány felfüggesztésekor — izzó hazaszeretete nem ismer megalkuvást — elhagyja állását. Falusi birtokára megy gazdálkodni. Itt szerzi azokat az ismereteket, melyek későbbi állásai betöltésére képesítették.

1865-ben újból megjelenik a közpályán. Az eperjesi kerület a 27-éves, de kitünő képzettségű, kiváló képességű, megnyerő modorú fiatalembert országgyűlési képviselőjévé választja. A Deák-párthoz csatlakozott. Nagyráhivatottságát ott is korán felismerik. 1868-ban a képviselőház jegyzőjévé választja. Majd a delegáció előadója lesz. 1881-től 1887-ig nem vállal mandátumot. Ez idő alatt gróf Károlyi Alajos, londoni nagykövet uradalmának igazgatását vezeti. 1887. óta ismét tagja a parlamentnek, mint a nemzeti-párt híve.

Gazdasági és közgazdasági tudása ismételt elismerésben részesült. Az Orsz. Magyar Gazdasági Egyesület előbb al-elnökévé, majd elnökévé választja. Ezen tisztet haláláig viseli. A Magyar Országos Központi Takarékpénztár elnöke lesz. Érdemeit méltatja az uralkodó is. Udvari tanácsosi, majd főrendiházi taggá nevezi ki a király.

A legszebb kitüntetést polgártársai — az egész magyar társadalom — osztatlan bizalma, ragaszkodása és szeretete adta meg neki, mely őt körülvette, mely őt Budapesten és itt Sárosban utolsó útjára — haza — kísérte s rekviemkor a templomot szorongásig megtöltötte.

□□□

Szózat a sárosiakhoz.

IV.

Eperjes múzeuma.

A Pallas nagy lexikonában — a Sárosvármegyéről szóló cikkben — Látkóczy Mihály tollából olvassuk: „A tudományos törekvés színhelye Eperjes, főszereplője *Fejérváry Gábor*, ki ott állította fel *híres vidéki múzeumát* s ott nevelte a magyar archeológia két úttörőjét, Henszelmann Imrét és Pulszky Ferencet“. — Járt utat taposunk tehát, mikor Eperjesnek múzeumot szánunk, szinte precedensre hivatkozhatunk.

Sajnos, a Fejérváry Gábor múzeuma idegenbe került. Örökölte azt — nagybátyjától — Sáros nagynevű szülöttje, *Pulszky Ferenc*. Pulszky az emigráció alatt az elefántcsont-faragványokat eladta a liverpooli múzeumnak, a múzeum más részét 1870-ben nyilvános árverésen Párisban adta el, „mivel a m. kir. múzeum igazgatójává neveztetett ki s ezen állásában megkövetelte a múzeumi szabályzat, hogy saját gyűjteménnyel ne bírjon“.

Meg kell, hogy említsük e helyen Sárosvármegye már meglevő gazdag múzeumát, mely Bártfa városházán van elhelyezve. Jó helyen van az, ami ott van, nincs szándékunk, hogy a testvérvárost megraboljuk tőle. A bártfai múzeum más zsánerű gyűjteményből áll, mint amilyen-nel az eperjesi múzeumot el kell majd látni. Távol minden kicsinyléstől, azt kell mondanunk mégis, hogy Sárosvármegye nagyobbarányú múzeumának a megye központjában volna a méltó helye. Íme egy pregnáns példa állításunk mellett. Néhai Dessewffy Pál — amidőn a kilencvenes években margonyai birtokát, a nagyterjedelmű kastélyal együtt egy német hercegnek eladta — két szobára való igen értékes és szép lovagkori fegyver- és páncélgyűjteményét a kassai múzeumnak adta, mely most a hangzatos „Felsőmagyarországi Rákóczi-Múzeum“ címet viseli. Mint a megye hű fia bizonyára nem tette volna, ha Eperjesen múzeumot talál. A határszeli várost — a hozzáférhetőség nehézsége miatt — nem találta a jelzett célra alkalmasnak s nem akarat gyűjteményét a nagyközönség elől elzárni. Érdekes volna megtudni, vajjon a boldogult nagybirtokos feltétlenül adta-e oda Kassának e régiséget, Eperjes javára szóló minden kikötés nélkül?*

Hogy a felvetett eszme nem valami erőltetett, extravagáns tervekjavasolás szüleménye, hogy a megye közönségénél termékeny talajra találhat, annak eklatáns bizonyosságát adta az Eperjesen múlt évi május 2-ikán a püspöki palotában rendezett Hadiemlék- és Múkiállítás. Mennyi munkincset, érdekes régiséget, hadiemléket halmozott össze itt Sáros közönsége! — napok kellettek hozzá, hogy végigélvezzük a gazdag tárlatott Elragadtatás hangján beszélt róla mindenki és igen sok oldalról hangok hallatszottak állandó múzeum létesítésének kívánatos és szükséges voltáról. Hogy ez akkor közóhaj volt, annak a kiállítás agilis elnöke, *Bujanovics Gyuláné Semsey Iлона* úrnő a megmondhatója.

Ellenvethetik e pontnál, hogy a vasat addig kellett verni, amíg meleg volt; de akkoriban még javában zajlott a világháború, most már valahára mégis csak

* E tárgyban talán dr. *Sztehlo* János ügyvéd, mint Dessewffy Pál akkori jogtanácsosa adhatna felvilágosítást.

végefelé jár s így a siker nagyobb kilátásával lehet ily ügyet propagálni.

Nem áltatjuk magunkat azzal a feltevessel, hogy igénytelen, gyöngö szavunk visszhangra találhatna, ha nem sikerülne Sáros nagynevű fiainak, primipilusainak érdeklődését felébreszteni; — hozzájuk, a megye díszjeihez intézzük tehát szózatunkat, tőlük várjuk a döntő szót.

S kihez intézhetnők elsősorban máshoz szavunkat, mint ahhoz a férfiúhoz, ki a magyar tudományosság palládiumának díszteljes elnöki tisztét betölti? *Berzeviczy Albert* nevét megyszerte mindenkor büszkeséggel emlegették, jórőgen valamelyik népies verselő sárosi ékes tót nyelven így emlékezett meg róla:

Sáriška ma dva opali,
Ktore i sam Tisza chval'i,
Jeden opal v Červenici,
Druhi je naš Berzeviczy.

Negyven évvel ezelőtt a Széchenyi-körrel ajándékozta meg Eperjest *Berzeviczy*. Vajha azokat a jótéteményeket, melyekkel szülőmgyéjét elhalmozta, az eperjesi múzeum megteremtésével tetézné!

S bizonyára nem vonja meg pártfogását Eperjestől az ősi fricsi kastély nemeslelkű lakója sem. Választhatott-e magának az eperjesi kerület méltóbb képviselőt báró *Ghüllány Imrénél*? Miniszter korában az ő megye jóvoltáért mindent megtett, amit csak meglehetett.

Sárosvármegye egykori nagy főispánjának, *Szinyei Merse Félix*nek két, atyjukhoz méltó fiát is büszkén vallja magának a megye. *Szinyei Merse Pál* és *Szinyei Merse István* pártoló szava kész sikert jelentene az eperjesi múzeumnak.

Az eperjesi g. k. egyházmegye illusztris püspöke, dr. *Novák István* a Hadiemlék- és Múkiállítás társelnöki tisztét vállalva, a megye társadalmával karöltve a közjó szolgálatába állott. A kiállítás jó hosszú tartamára a püspöki palota egész első emeletét átengedte volt. Engedje reménylenünk, hogy a szönyegrehozott eszmét is magáévá teszi.

A megye törvényhatóságának mérvadó körétől is sokat várhat a tervbevett akció. Lévai *Koós Béla* nem a megye szülöttje, de mint annak első dignitáriusa, bizonyára kész versenyre kelni a telivér sárosiakkal, ha Sáros felvirágozása van napirenden. A megye első tisztviselőjének, *Tahy József*nek a múzeum eszméje mellé állása is sokat lendítene annak megvalósításán.

S amikor Eperjes nimbuszának emeléséről van szó, — a város két Józsefe: *Faragó József* polgármester és *Magyar József* helyettes polgármester kétségkívül kiveszik részüket az alapozás munkájából.

Szép, nemes célra hívjuk fel Sárosvármegye közönségének figyelmét. Bizunk benne, hogy szózatunk nem lesz kiáltó szó a pusztában.

Ipari elmaradottságunk okai.

Írta *Stark Zsigmond* gépészmérnök.

V.

Hogy kik teremtették a multban Magyarországon gyárakat, arról már volt szó.

Hogy kiknek a soraiból támadtak a mai gyáralapítók nálunk, erre akarok a következőkben kiterjeszkedni.

Amióta közszállításokra, főképp pedig katonai szükségletek fedezésére a törvény a magyar ipar részére a kvóta arányának megfelelő hányad szállítását biztosította, azóta csodálatos módon támadtak Magyarországon vállalkozók, kik

mindenre kaphatók. Gombamódra felburjánzottak a hadfelszerelési cikkek előállító gyárak, melyek a fémgombtól az Uchatius-ágyúig, mindennek az előállítására képesek. Tényleg pedig csak egy-két cikk gyártására vannak berendezve, míg a többi cikk ravasz csalafintasággal Ausztriából vándorolt be e gyárak műhelyeibe és szintizta magyar gyártmányként került ki ezekből.

E célnak könnyebb elérhetésére igen sok osztrák gyáros Magyarországon fióktelepet létesített, ahol azonban nem tesznek egyebet, mint a gyártást markirozzák. Ha gépekről vagy készülékekről van szó, az egyes alkatrészeket készen behozzák és a fióktelepen állítják össze; ezt csak a szállítók legtisztességebbjei teszik. A legtöbb gyártmányt, főképp tömeggyártmányt készen hozzák be, a fióktelepen beraktározzák és onnét küldik szét, legtöbb esetben csak a ládák bünjeleit: idegen feliratait és feladási bárcáit távolítják el, s így aztán továbbítják a magyar állam rendeltetési helyére.

Ilyen szemfényvesztésből és önámításból táplálkozik a zsenge magyar ipar.

A magyar iparpártolás a közelmultban már nemcsak divatos, hanem úgyszólván elcsépeltséjé lett.

Csak oly hatalmas genie, mint *Kossuth* tudta a honleányokat babos karton viselésére rábírní. A tulipán-mozgalom csak osztrák gyártmányú tulipán-jelvényeket és egy csomó komikus kinövést teremtett. Hová tűnt le azóta e kiáltó jelvény, és hová veszték el a hangzatos frázisok? Nálunk a honboldogító eszmék egyébként évszakonként változtak.

A mesterségesen feltüzelt iparfejlesztési mozgalmak káros hatásai nem maradtak el. Amióta nálunk is a köztudatba ment át az a gazdasági elv, hogy az ipar a legproduktívabb termelési eszköz, a középosztályban egy új species kezdett fejlődni: az iparlovagok osztálya.

A közelmultban lépten-nyomon találkozni emberekkel, kiknek egyetlen gondolata, vágya és törekvése: bármily úton és eszközzel iparvállalatot létesíteni. A cél mellékes, a fő az eszköz.

Laikusok, kik azt sem tudják, hogy a gyár, a gép, a produktum mily fán terem, mindenáron gyártani akartak valamit. Nekik mindegy, akár cipőfűző, akár kormányozható léghajó. Ellesett szavak szakemberek szájából, ujsághírek rosszul megértett ideái, egy valahol felületesen megtekintett gyár utánzása vágya elegendő volt arra, hogy kész tervek fogjanak meg bennük. Egy másik fajtája az iparlovagoknak nap-nap után más tervvel állt eléd: élénk fantáziával, bőbeszédű svádával rendelkező egyének, kik bizonyos pályán nem boldogultak és a más foglalkozását mindig könnyebbnek és célravezetőbbnek találták a sajátjuknál, egy némely helyes ideával, de annak megvalósítására alkalmas eszközöknek, tudásnak és képességeknek teljes híjjával, szívós kitartással hajszolták a résztvenni akarókat gyáralapítási terveik kiviteléhez. Sem tőkét, sem bizalmat, sem komoly érdeklődőket nem voltak képesek ily célra összetoborzani. Rendesen egy csomó együgyű ember ült fel az ilyeneknek, kikkel szövetkezve, még az alapítás kezdetén csődöt mondott a tudatlan és tapasztalatlan vállalkozás.

Egy harmadik species az iparlovagok e nemes kasztjából már komolyabb külső allűrökkel lépett föl. Kész tervvel állott elő, melyet valamely szegény, éhietetlen szakemberrel kidolgoztatott és rendesen jó összeköttetéseknek alapos kihasználásával a szükséges résztvevőket képes volt összetoborzani. A nagyhangú felhívás kibocsájtva a részvénytársaság megalakulására, a szervezési költségek máris összeharácsoltattak, melyből a zseniális alapító első-

amódra felburján-
ket előállító gyárak,
tius-ágyúig, min-
ek. Tényleg pedig
annak berendezve,
fintasággal Auszt-
k műhelyeibe és
nyként került ki

hetésére igen sok
zágon fióktelepet
tesznek egyebet,
Ha gépekről vagy
gyes alkatrészeket
pen állítják össze;
ségesebbjei teszik.
tőmeggyártmányt
ben beraktározzák
b esetben csak a
radatait és feladási
ztán továbbítják a
helyére.

és önámításból
ipar.
közelmúltban már
yszólván elcsépeltek

ie, mint Kossuth
karton viselésére
om csak osztrák
ket és egy csomó
Hová tűnt le azóta
esztek el a hang-
boldogító eszmék
oztak.

elt iparfejlesztési
em maradtak el.
adatba ment át az
ar a legproduktí-
zéposztályban egy
az iparlovagok

omon találkozótál
gondolata, vágya
és eszközzel ipar-
nellékes, a fő az

ák, hogy a gyár,
rem, mindenáron
k mindegy, akár
léghajó. Ellesett
sághírek rosszul
elületesen meg-
elegendő volt

ak meg bennük.
goknak nap-nap
lénk fantáziával,
zó egyének, kik
gultak és a más
obnek és célra-
knál, egynémely
alósítására alkal-
s képességeknek

sal hajszolták a
ási terveik kivi-
mat, sem komoly
pések ily célra
csomó együgyű
skel szövetkezve,
döt mondott a
lkozás.

iparlovagok e
abb külső allü-
állott elő, melyet
szakemberrel ki-
szeköttetéseinek
ges résztvevőket
nagyhangú fel-
ársaság megal-
ek máris össze-
ális alapító első-

sorban kivette részét, lévén ez gyáralapításának első és legfontosabb célja; aztán ha sikerült a megalakulásig eljutni, fáradságának jutalmául beült a vezérigazgatói állásba, melyben csakhamar valóságos antitalentumként működött. Csupán a szervezéshez értett, mivel abban szelhámos tulajdonságai legjobban támogatták, de gyárvezetéshez, produkáláshoz nem értett, a komoly üzemben megkívánt ezernyi egyéb képességgel nem rendelkezett és csakhamar rohamléptekben vezette a vállalatot az enyészetbe, midőn is nem mulasztotta el a maga részére mindazokat a boldogító földi javakat még megmenteni, amelyeknek megszerzésére irányult egyes-egyedül gyáralapítási nemes törekvése.

Hány ily módon létrejött vállalat pusztult már el nálunk, magával rántva sok kismembert is a pusztulásba! Ez az, ami bizalmatlanságot keltett aztán az emberekben mindenkivel, még azzal szemben is, aki a legkomolyabb és legtisztességesebb szándékkal közeledett egyébként tehető emberekhez, kik ily esetben bármihez is szívesebben bocsátják tőkájukat rendelkezésre, mint gyáralapításhoz.

Vállalkozóbb szellemű kisiparosoknak az a része, mely szélesebb látókört szerzett, vagy egynémely más vállalkozó sikerén felbuzdulva, maga is nagy vállalat megteremtéséről álmodozik, állandóan az a beteges vágy hajtotta, hogy vagy valamely találmányával vagy mások támogatásával a könnyű vagyonszerzés útjára léphet, egészségtelen gyáralapítóink egy újabb alosztályát alkotta.

Ha elég merész és könnyű hitelre szert tett, még meg is valóította ideáit; csakhamar azt tapasztaltuk, hogy egy új gyárvállalat nőtt ki fellegvárként a földből; minő pénzzel, minő hitellel, azt mély titok fedte. Az illető azonban jobb tervezőnek, mint megvalósítónak bizonyult és épp oly gyorsan, amint felemelkedett a Jákob lajtorjáján, bukott is alá a merész spekulációkra alapított vállalkozó.

Egy óriási része tapasztalatlan gyáralapítóinknak egy reménnyel indult neki az általa rózsásnak hitt ipari vállalkozásnak: majd megsegíti az állam. Amikor még az állami szubvenciók mesterséges eszközével iparkodtak a kereskedelmi kormányok az országnak iparát gyorsan, de bizonytalanul fellendíteni, a vállalkozói, főképen pedig a szubvenció-szerzési szellem óriási módon burjánzott fel e könnyűvérű országban.

Hegedűs volt kereskedelmi miniszternek volt a legszerencsétlenebb keze, mely milliókat szórt ki a jó szándék célzatával, de a rossz magvető teljes sikertelenségével.

Hány élelmes ember jutott annakidején a legolcsóbb pénzhez, mely nem ipart, hanem szelhámosokat teremtett özőnével! Utódjai e példákön okulva, már ovatosabbak voltak, bár nem mindig a legszerencsésebb eredménnyel osztogatták kegyeiket és az ország pénzét a hont megmentő gyáralapítóknak.

A háború előtt az állam már csak gépeket osztogatott, bár az, aki az eszközökben nem válogató, még így is közvetve a gépből ha nem is gyártmányt, de készpénzt tudott előteremteni, lévén azelőtt is a gépnek még valamelyes pénzben kifejezhető cseréértéke.

Míg odakünn Ausztriában az állami szubvenció hatalmas segítőeszközként bizonyult az egészséges ipar megteremtésében, addig nálunk ez a felsőbb sorsintézés rendkívül egészségtelen, sőt káros fattyúhajtásokat teremtett.

A boldogulni nem tudó kis- és nagyipar peripeciájában egy különös befolyás kezdett érvényesülni: ha minden kötél szakad, majd csak megsegíti az állam, ez a devise. E reményben csúcsosodott ki a vállalat minden további intézése. Ez a végzetes elbizakodás már annyira átment a köztudatba, hogy valóságos sorscsapásként megfosztotta az iparosokat önálló cselekvőképességüktől. Önmaguk erejében nem bíztak és minden további boldogulást az államtól várták. Találkoztál utóbbi években már oly boldogulni nem tudó iparossal, ki ne reménykedett valamelyes állami szubvenció elnyerésében?

Ez igen szomorú körjel, mely mindjobban szedte áldozatait és mindinkább tehetetlenebbé tette az elvérzéshez közel álló iparosokat.

Minthogy iparvállalataink legnagyobb részét laikusok, hozzá nem értők teremtették, sőt egy részét még ma is vezetik, ez a magyar ipar sikertelenségének egyik legmélyebb oka és baja.

Vizont az oly vállalatok, melyek élén szakemberek állanak, ezek megfelelő kereskedelmi ismeret híjján vannak és így sínylik a vezetés egyoldalságát.

Új gyárak alapításában sem kellő szaktudás, sem elegendő körütekintés nem nyilvánul. Ha mégis van egyesekben kedv vállalat alapítására, rendszerint rosszul választják meg a gyártási ágat.

Az állami kedvezmények éppen oda iparkodtak hatni, hogy még nem létező gyárak jöjjenek létre. S ezzel szemben azt tapasztaltuk, hogy a szüklátókörü vállalkozók legszívesebben taposott mesgyén szerettek járni. Természetes, a majmolás, a mímelés kerül a legkevesebb szellemi megerőltetésbe, járt utakon könnyebb haladni, mint járatlanokon. Mások tapasztalatait kiaknázni, mások piacát egészségtelen konkurenciával elrontani, más vállalkozók által keservesen nevelt munkásanyagot elvonni amattól: a legkisebb szellemi, de a legnagyobb finánciális áldozatot igényli.

Ez a megrontója sok egészségesen induló iparvállalatnak.

Ezt a kóros jelenséget minden téren tapasztalhatjuk nálunk Magyarországon. Legfrappánsabban mutatkozik Budapesten úgy szellemi, mint anyagi téren.

Ez a látszólagos élelmesség rettenetes élehetlenségre vall nálunk és ugyanez mutatkozik ipari téren is.

Ausztria 1868-tól 1900-ig, vagyis 33 év alatt 105 millió koronát fordított iparfejlesztési célokra, ezzel szemben Magyarországon ugyanezen idő alatt csak közel 25 millió koronát áldoztak e célra.

Míg az iparilag fejlett Ausztria még 1901-ben 8 millió koronát irányoz elő iparoktatásra, addig az iparilag fejletlen Magyarország csak 1-8 milliót bocsájt e cél rendelkezésére.

Íme csak e néhány szám is minő szembe-
szökő ellentéteket tüntet fel.

Túl a Lajtán még most is négyszer annyit áldoznak iparfejlesztési célokra, mint nálunk, ott, ahol már Németországgal vetekedő nagy és fejlett ipar van.

Nálunk elkallódik az állam pénzének legnagyobb része, mit e célra szán és elsikkad oly kezekben, melyeknek a munka rendszerint nem áldást, hanem terhet jelent.

Ahelyett, hogy munkásokat és szakembereket fejlesszete, lateinereket, hivatalnokokat és proletárokat nevel az állam. Nincs sem elegendő fejlett műszaki vezető erőnk, sem meg-

felelően nevelt munkásanyagunk. Kisiparosaink sem tanulni, sem okulni nem akarnak. Munkásainknak alkalmuk sincs vidéki városokban művelődni. A vidéken szórványosan előforduló intelligens műszaki erők legnagyobb részét beleolvadnak a jó vidék megrögzött konzervativizmusába, legkisebb gondjuk is nagyobb a munkásnevelésnél. Pedig ha valaki, úgy ők volnának hivatottak arra, hogy a kisiparosokat és a felnövekvő új munkásgenerációt neveljék. Nagyon soká késik a már régóta ígért új iparoktatási törvény, mely végre-valahára a munkásnevelést az egész országra egységesen kiterjesztené és kivenné az arra nem hivatottak kezéből.

Mindaddig, míg a társadalmi felfogásunk nem fog gyökeresen megváltozni, míg a kényelmes hivatalnokoskodás, nagyúrhatnamság, a bürokratizmus, az osztály- és kasztrendszer, az ostoba gőg, a személyi kultusz, az önbecsülési túltengés, a kicsinyes torzsalkodás, a lateiner-szellem, a könnyelműség, a politikai közjogi rágódás, a rettenetes protekció-rendszer, az általános műszaki tudatlanság és a túltengő jogászság, a könnyű meggazdagodási vágy, a sok stréberség és akarnokoskodás, az állandó terkvóvácsolás és a gyenge cselekednitudás, a hiú nemzeti aspirációk és elfogult sovinizmus összes körjelenségei meg nem fognak szűnni, mindaddig nem fogunk tudni az önálló ipari kifejlődés boldogító útjára térni.

Ezeket a bajokat sem az önálló vámterület, sem az önálló nemzeti bank, sőt még az önálló hadsereg sem fog segíteni. Ezeket a hibákat az államnak sok milliárdja sem fogja kiküszöbölni. A tulipánszövetség és sorompó-egylet sem fog rajtuk sokat lendíteni.

Egy út vezet csak a helyzet javulásához: ha megismerjük hibáinkat és elsősorban ezek megjavítására törekszünk. Ne keressük a hibákat kívülünk, mikor azok bennünk vannak. Tanuljunk sokat, igen sokat, mondjunk le a kényelmes, nyugdíjképes hivatalokról, ne uraskodjunk, kevesebbet dorbézoljunk és kártyázzunk, becsüljük meg egymást, ne költsünk többet, mint amennyire telik, ne politizáljunk annyit és ne rágódjunk annyit folytonos közjogi kérdéseken, férjünk meg egyelőre a szomszédal, melytől előbb tanuljunk meg a meseretiséget, aztán felmondhatjuk neki a barátságot, mert elvégre ebben senki sem keres morált, ne éljünk más élelmességéből és támogatásával, ismerjük meg a munkásságot és iparkodjunk azt hozzánk közelebb hozni, okuljunk és oktassunk gyakorlati irányban, ne akarjunk könnyen és gyorsan meggazdagodni, ne törjük magunkat illuziókért és fikciókért, mondjunk le a fölösleges és bennünket elfogulttá tevő sovinizmusról, ne akarjunk és ne tervezzünk sokat, hanem tudjunk minél többet akarni és még többet cselekedni, önállóan, kellő érett megfontolással, sok körütekintéssel és oklással: úgy talán hosszú évtizedek kemény, kitartó küzdelme után el fogjuk érni az önálló ipart, amelyet most a csodával határos módon, mintegy varázsütésre egynéhány év alatt hiábavaló erőlködéssel meg akarunk teremteni.

KÖZJÓTÉKONYSÁG.

Az Eperjesi Jótékony Leányegyesület pénztára javára Kun Sándorné 10 kor.-t, dr. Müller Bertalan 10 kor.-t adományozott. Az elnökség ezúton fejezi hálás köszönetét.

CSEMEGÉK, CUKORKÁK
LEGJOBB MINŐSÉGBEN

KLEIN JENŐNÉL

BODEGA

FŐUTCA : TELEFON
46. SZ. : 162. SZ.

SZÉCHENYI-KÖR.

Irodalmi est. A Kör febr. 27-iki irodalmi estéjén felolvasást tart *Kövesy Lajos* főgimn. igazgató: „*A marcodandó szép — szellemi élvezetünkben*“. A felolvasást a nagyteremben tartjuk; belépődíj nincs.

Az utolsó zeneestélyt ez idényben *március 6-ikán Káldi Soma* rendezi.

Műkedvelői előadás. A Kör színészeti szakválasztmánya *húsvét hétfőjére* műkedvelői előadást tervez, mely iránt máris nagy az érdeklődés városunkban. A műkedvelői előadást valószínűleg táncmulatság fogja követni.

A Kör VII-ik vitaestélyén dr. *Máriássy Béla* tartott közérdeklődést keltő, értékes előadást *a hivatásos gyámságról és a szülők jogairól*. Poétikus bevezetése a szülői szeretet remek apológiája volt. Az előadás tartalmát nagy vonásokban a következőkben közöljük:

A hivatásos gyámság megteremtője Pfeiffer Vilmos berlini lelkész, aki 1904-ben vállalkozott a házasságon kívül született gyermekek gyámságára. Ennek szentelve magát, hivatásszerűleg működött a házasságon kívül született gyermekek tartási igényeinek a természetes atyákkal szemben leendő érvényesítése körül. 5 év alatt 220,000 márkát hajtott így be.

A magángyámságot a hivatásos gyámság nem teszi feleslegessé, hanem kiegészíti, mert 3000 gyermek minden érdekére felügyelni egy hivatásos gyám — még kiterjedt szervekkel — sem képes.

Németországban dr. Taube Miksa lipcei orvos 1886. évi kezdeményezésére kifejlődött a törvényes vagy intézeti gyámság. Ezt a németbirodalmi polgári törvénykönyvet életbe léptető törvény szentesítette. E szerint az intézetekben vagy intézetek felügyelete alatt gondozott gyermekek gyámi tisztét az intézet alkalmazottja a törvény alapján tölti be. Innen elnevezése.

A magyar általános polgári törvénykönyv javaslatába mint szabály került az intézeti törvényes gyámság. A 420., 421. §-ok szerint ugyanis az egyes — a kormány által kijelölendő — intézetekben gondozott gyermekek gyámja rendszerint az illető intézetnek alkalmazottja.

Már Sipőcz László, a legkiválóbb magyar gyámjogász jelezte a tervezet indokolásában, hogy főként az elmebetegeket gondozó intézetek és gondozottjaik közt lehet érdekellentét. Az előadó nézete szerint — melyeket számos példával s számszerű adatokkal bizonyított — minden intézet és gondozottjai közt érdekellentét van, miért is az intézeti gyámság esetén is az intézetben vagy intézeti felügyelet alatt állók érdekeinek az intézettel szemben való megvédhetése végett a magángyám kinevezését s a magángyámság fentartását szükségesnek tartja.

A szülő és gyermek közötti viszony az emberiséggel egyidős. Az őskorban a gyermek a szülő tulajdona éppúgy, mint bármely más tárgy. Rendelkezik élete s halála fölött. Tudjuk, hogy a görögök minden életre nem képes gyermeket ledobtak a Taigetos hegyről. Úgy lehet, ezen éppen nem demokratikus, de annál radikálisabb eszközzel érték el azt a tökéletes emberalakot. A római atyai hatalomnak — csaknem Justinian koráig, K. u. a 6-ik század közepéig — a gyermek élete és halála fölötti rendelkezés lényeges részét képezte. A magyar polg. törvénykönyv tervezetének indokolása úgy véli, hogy az atyai hatalom eme szertelensége — melyre mint nemzeti intézményre büszkén mutatnak Justinian Institutiói — korántsem vad erkölcsi felfogásból ered, de inkább

azon csaknem babonás kegyelet kifejezője, mellyel a régiek a családtyai, szülői szeretet fensége előtt meghajoltak.

Tényleg a családjogi viszonyok szabályozása a legnehezebb. Igen könnyen állhat be az agyonszabályozás esete. A belenyúlás a család ügyébe, ha tapintatlan, ha időelőtti, többet árthat. Azonban szabályozatlanul hagyni nem lehet. A szülő és gyermek közti kapcsolat első-sorban természetes állapot és nem jogviszony. A szabályozás csak akkor lehet helyes, ha ezen természetes állapotból indul ki s ameddig ahhoz alkalmazkodik. Alapja a bizalom legyen. De ennek nem szabad vak bizalomná válni, nem szabad áthághatatlant falat alkotnia. A hatóság-nak be kell avatkoznia a családi szentély ügyeibe mindannyiszor, mihelyt az bármely okból megszünt szentély lenni. Mert az már eddig is megállapított tény, hogy minden olyan családban, melyben a gyermek érdeke veszélyeztetve van, a gyermek érdekei megvédésének legfőbb akadálya a — szülő.

Ezért az olyan „ne nyúlj hozzám“ intézményeket, minő a jelenleg érvényes atyai hatalom, mellőzni kell. Tisza Kálmán belügy-miniszter által beterjesztett 1877. évi gyám-törvénytervezet már mellőzte azt. Helyébe, az anya egyenjogúsításával, a szülői hatalmat javasolta. Ha ezt akkor a törvényhozás elfogadja, egész Európát megelőztük volna. A törvényhozás azonban ezen helyes újítást gróf Apponyi Albert javaslatára mellőzte. Azóta 1900-ban életbe léptette azt a német birodalom. Polgári törvénykönyvünk tervezete helyesen halad tovább. A hatalom szót mellőzi s helyébe a jog szót teszi. Szülői jog. Azonban ez sem szabatos kifejezés, mert nem fedi azt a kört sem, melyet a törvényjavaslat alatta ért. A törvényjavaslat 162. §-a szerint ugyanis a szülő joga és kötelessége, hogy gyermekének gondját viselje, azt gondozza, nevelje s reá felügyeljen.

A szülőket gyermekeikkel szemben megillető jogok és kötelességek szabatos, félreérthetetlen, a gyermek jogát is kifejezésre juttató, a kötelességi elemet a jogosultsággal egyenlő értékűvé tevő kifejezésként csak egy kínálkozik: *a szülői hatáskör*.

Komoly tárgyú előadásával a tárgy körében biztosan mozgó előadó mindvégig lekötötte a szépszámú hallgatóság figyelmét.

HIREK.

Legfelsőbb kitüntetések. A király a polgári hadiszolgálat terén szerzett érdemeik elismeréséül a következőket tüntette ki a polgári hadiérdemkereszt II., illetve III. osztályával: Tahy József udv. tan., alispánt, Bánó Aladár várm. főjegyzőt, Máriássy Béla várm. árvasz. elnököt, dr. Ferbstein Márk várm. főorvos, Klauszer Kálmán, dr. Kádas Miklós, dr. Piller Dezső, Bánó Árpád főszolgabírákat, br. Ghillány Imre szolgabíró, Sebes István rendőrbiztos, Bálint János, Repcsik János, Mochnay Géza, Chlebak Mihály, Zaffian Tamás, Schön Mór irodatisztek, Wieszt Gyula, Gallé Gábor, Rosenberg Izidor, Kraiczner Endre, Gurkó József, Havrillay Béla, Kovács József, Szepessy János körjegyzőket, Havrilla János, Majcher János, Harant Ferenc községi bírákat.

Halálozások. *Török Gábor*, budapesti bölcsészettanhallgató s a kassai 9. honv. gyalogezred tartalékos hadnagya, életének 21-ik évében, a harctéren szerzett súlyos betegség következtében Bártfán febr. 15-ikén elhalálozott. A megboldogultban Török Lajos bártfai áll. el. isk. igazgató és neje Tóth Erzsébet áll. isk. tanítónő a fiukat gyászolják. Az elhunytnek temetése február 17-ikén nagy részvét mellett ment végbe.

Nagy csapás érte Bártfa város közönségét és társadalmát dr. soóki *Tóth Miklós*nak febr. 18-ikán történt korai halálával. Az elhunyt közel 3 éven át a város helyettes rendőrkapitánya volt, melyre atyja, Tóth István rendőrkapitány halálakor, a legnehezebb időben, az orosz invázió után önként vállalkozott, áldozatul hozva ügyvédi praxisát, lemondva magánérdekeiről, egész munkásságát a köznek szentelte, melynek nálánál odaadóbb, lelkiismeretesebb szolgálója, példás, vasszorgalmú tisztviselője nem volt, és mint ilyen, hatékony munkásságával megbecsülést és közmegelegedést vívott ki magának. Temetése az osztatlan részvét megnyilvánulásával febr. 21-ikén ment végbe a városháza előcsarnokából nagy papi segédlettel, amelyen a képviselőtestület és a tanács testületileg résztvett. Az elhunyt felett a kartársak nevében dr. Uhlig Leó főügyész mondott búcsúztatót; Zsebráczy Géza esperes-plébános a kath. egyház hű fiát parentálta el benne. Halála a vm. th. bizottságnak is gyásza, melynek agilis tagja s a megyének tb. ügyésze volt. Ugyancsak igazgató-őre volt a Sárosvármegyei Múzeumnak. Az elhunytat kiterjedt előkelő rokonsága gyászolja, köztük vármegyénk alispánja is, aki a temetésen is résztvett. Özvegyén, sz. Tahy Vilmán kívül hat éves kis árva hagyott maga után.

Voloszynovich Gyuláné szül. *Füller Gizella* febr. 19-ikén hosszas szenvedés után, életének 53-ik évében elhalálozott. Férje, *Voloszynovich Gyula*, a városi adóhivatal főnöke s hét gyermeke siratja.

Hadbavonuló tanulók búcsúja. A helybeli koll. főgimnázium *március 3-ikán*, vasárnap d. e. 11 órakor a Kollégium nagytermében ifjúsági matinée keretében búcsúzik el hadbavonuló tanulóitól. A matinée műsora:

1. a) Tsaikovski: *Október 6*; Schumann: *Aufschwung*. Zongorán előadja *Villecz Mihály* VI. oszt. tan.
2. *Szaval Oszvald* Pál VII. o. t.
3. a) Bertha István: *Magyar Hiszekegy*; b) Reiser G.: *A csíz*; c) Taubert: *Táncbáltárs.* Éneklő *Exner Mária* VII. o. t., zongorán kíséri *Moyzes* Miklós tanár.
4. *Szaval Korányi* Matild VII. oszt. tan.
5. Simonetti: *Madrigal*. Hegedűn előadja *Müller Lily* VI. o. t., zongorán kíséri *Grynaeus* Dezső VIII. o. t.
6. Erkel: *Hunyadi-induló* (szabadságharc korabeli szöveggel). Előadja a Dalkör *Borsody* Károly tanár vezetésével.
7. *A hadbavonuló tanulók nevében búcsúzik Raab* György VIII. o. t.; erre az intézet nevében válaszol *Gömöry* János, koll. főgimn. igazgató.
8. *Búcsúzóra*. Irta Schöpflin Géza főhadn., koll. főgimn. tanár, szavalja *Draskóczy* Zsuzsi V. o. t.
9. *Himnusz*. Éneklő a közönség.

A hadigondozó kormánybiztosság. A miniszterelnök a hadigondozó bizottságok működésének felügyelete végett Abaúj-Torna-, Bereg-, Borsod-, Gömör és Kishont-, Hajdú-, Heves-, Jász-Nagykún-Szolnok-, Maramaros-, Nógrád-, Szabolcs-, Szatmár-, Ugocsa-, Ung- és Zemplénvármegyék, továbbá Kassa, Miskolc, Nagyvárad és Szatmár-Németi th. városok területére kormánybiztossá kinevezett *Kállay* Ubul kormánybiztost Maramaros-, Szatmár-, Ugocsa-, Ung- és Beregvármegyék, valamint Nagyvárad és Szatmár-Németi th. városok területére nézve a kormánybiztosi teendőik alól felmentette és kormánybiztosi hatáskörét Kassa székhellyel, Abaúj-Torna-, Borsod-, Gömör és Kishont-, Hajdú-, Heves-, Jász-Nagykún-Szolnok-, Nógrád-, Szabolcs- és Zemplénvármegyék, valamint Kassa és Miskolc th. városok területén való épségben tartása mellett Sáros- és Szepesvármegyékre is kiterjesztette.

Eperjesi képkiallítás. A háború hosszú éveit alatti szünetet a művészet. A festők legnagyobb része katonai szolgálatot teljesít, illetve mint a háború festői végzik hivatásukat, az itthonmaradt festők pedig vászon és festék hiányában alig képesek nagyobb alkotásra, még ha a lelki depresszió és a fizikai nyomor képessé is tenné őket az alkotásra. Inter arma silent musae! Ez volt hajdan és ugyanez áll a jelenre is. Kellemes meglepetést szerzett tehát nekünk a kiállítás rendezője, midőn mintegy 500 festményt állított ki a pénzügyigazgatóság földszinti üzemhelyiségében és az érdeklődő közönségnek lehetővé tette, hogy nem túlzott árban azokat meg is szerezhesse. A képek legnagyobb része ismert nevű művészek alkotása. Ott látjuk Tölgyessy Arthurt, Olgyayt, Boemm Rittát, Heyer Arthurt, Kézdi Kovács Lászlót stb. A képek mindegyikét kritikailag nem méltathatom, mert arra sem hely, sem szükség nincs, amennyiben ezen művészek tárlatainkon állandóan szerepelnek, alkotásaik tehát megütik azon mértéket, mely a kiállítás, illetve elismerés feltételét képezi. Találkozunk azonban oly nevekkel is, melyek még nem eléggé ismertek és előttünk való első bemutatkozásuk alkalmából nagy jövőre engednek reményt. Ilyen festőnek tartom Mousson J. Tivadart. Mintegy 150 képet állított ki, csupa friss hangulat, impresszió. Különösen vázlatai hatnak jól a biztos rajz és a tiszta színtelátalakítás által. Vásári jelenetei csupa nyüzsgő élet és elevenség, színskálája pedig nagyon terjedelmes. Igen értékesek és szépek Molnár Z. János csendéletei. Pentelei Molnár Jánoson kívül alig ismerem festőt, aki a porcellán és üveg anyagosságát oly tökéletesen tudná visszaadni. Úgy látszik közönségünk is osztozik ezen felfogásban, mert képei majdnem mind elkeltek. Nagy Ernő csendéletei is jók. Neogrády Antal akvarelljei elsőrendűek, festményei könnyed kezelési módjuk és vonzó tájakkal mindig kedveltek. Boemm Ritta virágképei ezen festőnő által használt pointilista kezelési módjával és harmonikus színeivel hatnak. Olgyay téli képe igen jellegzetes. Heyer Arthur állatképe (macska) nagyon erőteljes alkotás, épúgy Béla-vary Burchhard lovasképei jó rajztudásra vallanak. Szepesy Kuzska Jenő képei a hollandi festőkre emlékeztető hangulatot váltanak ki. Pállya Celesztin és Kacziány Ödön oly elismert művészek, hogy külön méltatásuk felesleges. Berkes Antal utcai mozgalmak életet fest bravurosán. Kasznár Ring Jenő, Pilch Dezső és Markó Ernő képei említésre méltók. Amint hallom, a képek nagy része már elkelt, — közönségünk kezdi belátni, hogy az otthon nem lehet szebben díszíteni, mint jó képpel; az ad lelket, életet a lakásban, képek és műkincsek nélkül a szobában elhelyezett bútorok csupán bútorraktár benyomását teszik.

Dr. Horovitz Gyula.

Nemes jótékonyosság. A fintai r. kath. elemi isk. tanulói és a község ifjúsága, tanítómesterei iránti ragaszkodásból és hálájából 100 korona 50 fillért gyűjtött össze, hogy azt a várm. tanítói hadiárva alapjának adományozza és azzal az alap növeléséhez hozzájáruljon. Az összegből 40 korona 50 fillért az iskola növendékei adtak össze, míg a többi a község ifjúsága farsangi örömeinek megváltásaként ajánlotta fel a jelzett célra. A nemes jótékonyág gyakorlása körül mindenestre jelentékeny érdem illeti az iskola tanerőit, Gábor József tanítót és Kucsma Margit tanítónőt, akik az ifjúság ezen jólelkű cselekedetével bizonyoságot tettek, hogy hivatásuknak, a nevelés-oktatásnak szakavatott és lelkes mesterei, mellyel tanítványaik és az ifjúság szeretetét és ragaszkodását, míg ezek útján a lakosság tisztelétét és megbecsülését megszerezték és birják.

Az összeget Gábor József tanító küldte be a várm. kir. tanfelügyelőséghez, mely azt rendeltetése szerint könyvelte el és a vármegyei tanítói hadiárva alapjához csatolta. — Ugyanezen célra Zaborovszky Mária zsebefalvi r. kath. elemi isk. tanítónő felette életrevaló módon hozott össze összeget; még pedig elemi iskolásaival farsangi mulatságot rendezett, mely 30 koronát jövedelmezett. A kir. tanfelügyelőség a hozzájuttatott ezen összeget a várm. tanítói hadiárva alapjához csatolta.

A M. Kárpátgyűlés eperjesi osztálya február 24-ikén (ma, vasárnap) d. u. 3 órakor a Széchenyi-kör olvasótermében *választmányi ülést* tart, amelyre az érdekeltek figyelmét ezúton is felhívjuk.

Festők figyelmébe! Kiarúításból megvásárolt **festékek** és **festőszerek** olcsó áron; modern **festőminták** (kölcsönbe is) kaphatók a **Stehr-féle** könyvkereskedésben.

Felsőmagyarországi festők képkiallítása Kassán. Megemlékeztünk már lapunkban a felsőmagyarországi festők műveiből Kassán rendezett jótékony célú képkiallításról. Az igen gazdag s magas művészi nivón álló tárlatot dr. Fischer-Colbrie Ágost megyéspüspök nyitotta meg február 17-ikén a közönség igen élénk részvétele mellett. A kassai lapok igen hízelgően nyilatkoznak a kiállított képek műbecséről. Az eperjesi művészekre vonatkozó részt itt regisztráljuk: *Kubek* Antal eperjesi festő finom tónusú, artisztikus munkákat állított ki. *Kurth* Miksát híven jellemző, nagy rutinnal megfestett arcképei, poétikus, érdekesen meglátott tájképei jól képviselik. *Thomae* Aladárné jó csendéletei erőteljes színekkel, nagy könnyedséggel vannak festve.

A kassai gőzgépezői és gőzkazánfűtői vizsgálatra jelentkezők olyan gyakorlatot igazoló bizonyítványokat kötelesek bemutatni, melyeken a hatóság a bizonyítványokban foglaltak valódiságát kifejezetten igazolja. Az egyszerűen láttamozott vagy csak az aláírás valódiságát igazoló záradékkal ellátott bizonyítványokat nem fogadják el.

A hősiesség csendőre. A tarcaszentpéteri korcsma leégett s a legnagyobb tűzbe óriási önmegtartózással ugrott be egy eperjesi csendőr és 2000 korona értéket mentett ki.

Mozgósínházak műsora.

OLYMPIA: Kedden: *Cabiria* I. része. Szerdán: *Cabiria* I. része. Szombaton: *Cabiria* II. része. Vasárnap: *Cabiria* II. része.

URÁNIA: Csütörtökön: *A nap átka.* Főszereplő Maria Carmi. Vasárnap: *Dorrit kisasszony,* Dickens világhírű regénye után.

Jegyelővét Haltenberger ruhatisztító-üzletében.

MULATÓ.

A fogadás.

Gyönyörű szép májusi reggel volt. A levegő telve illattal, szinte lenyűgözött, elkábította az idegeket. A napfény a virágokkal telehintett fákon szökdecselt, amint a gyenge szellőcske mozgásba hozta a verőfényben csillogó ágakat. Langyos, üdítő eső volt az éjjel és ezer meg ezer harmatcsepp reszketett még a frissen kihajtott galyakon és zöldelő bokrokon. Némely virágocskán a nedves pára gyémántként fénylett, amint a mély virágkehelyből lassan-lassan a napfény felszárította a minden színben ragyogó esőcseppet.

Szerelmeire hívó, szerelmeire vágyó tavasz volt. Ezen a felséges napon várták haza a kis alföldi városban az új párt.

A kicsi doktor — ahogy a helybeli járás orvosát általánosan hívták — ma hazajön és magával hozza ifjú szép feleségét. Ezt beszélték mindenütt.

Már régóta általánosan tudva volt, hogy kit

hoz. Egy kicsi szép asszonyt, kinek egyedüli vagyona a szépsége és kedvessége.

Az elmúlt ősszel járt ugyanis a kis városban egy színészársaság. A színészek közt volt egy aranyos kis leány, ki üdeségével, bájoságával, szerénységével az egész kis város közönségét meghódította. A fiatal emberek rajongtak érte, udvaroltak neki, ostromolták szerelmükkel, de a kis színésznő megközelíthetetlen volt.

Már akkor vették észre a kis város fiataljai, sőt vénei is, hogy az eddig nőgyűlöletben szenvedő és magát tetszelgő fiatal járási orvos egyszerre felenged. Régi egykedvűsége, nem-bánomsága, érzéketlensége tűnik, mulik, oszlik, mint a nyári napfényben az esőcsepp, és olvadozni, hevülni, sőt lángolni kezd.

Úton-útfélen beszélnek, hogy a kis doktor szerelmes, örülten szerelmes a kis szendébe.

A kis színésztrupp azonban nemsokára elment a városból, otthagynván a bús fiatalsgot és a még búsabb kis járási orvost.

Karácsonytájt egyszerre a „kicsi doktor” szabadságot kért s mikor az ünnepek után visszajött, karikagyűrű csillogott balkezén.

Nemsokára ki is tudódott a hír, hogy a kis doktor eljegyezte a kis szendét, Voray Ilonkát, s tavasszal meg is lesz az esküvő.

Barátjai gratuláltak neki, sőt örömeiket fejezték ki, hogy választása ilyen szép kis nőre esett, kinek — úgy gondolták titokban — majd udvarolhatnak is.

Egy-egy őszintébb fiatalember némi célzást is tett erre.

A kicsi doktor azonban, ha mindenben is, ebben az egy dologban nem ismerte a tréfát. Előre megmondta a barátainak, hogy olyan féltékeny most már kis menyasszonyára, mint Othello s ne reméljenek semmit, mert a legkisebb udvarlást, amit észrevenni fog, keményen megtorolja az illetőn, a barátságának pedig örökre vége lesz közöttük.

Barátjai nevétek, élcelődtek fölötte, de azért tudták, hogy komolyan veszi a dolgot s alkalomadtán helyt is áll érte.

Tehát a kis doktor most hazahozta fiatal, szép nejét. Oly frissen, üdén jött meg az asszonyka a kis városba, mint a májusi reggel, amelyen érkezett.

A kis doktor boldogan járt-kelt s látott dolgai után, de természetesen minden szabad idejét otthon, a kis feleségénél töltötte.

A kis asszonyt azonban hetekig sehol sem lehetett látni, sőt a konvencionális hat hét után is alig.

Éppen csak a legszükségesebb látogatásokat tette a fiatal pár, de egyébként otthon ültek.

Azt beszélték mindenütt a kis városban, hogy a kis asszony amilyen szép, olyan ügyes is, és egészen komolyan lát hozzá a háztartásának vezetéséhez. Ebben leli örömét, uracskáján kívül, kit a rajongásig szeret, sőt imád.

Nagyon irigyelték a kis doktort. Főleg a barátjai haragudtak reá, hogy annyira elzárkózik, hogy feléje sem mehetnek jóformán a háza tájékának.

Egyik estén, mikor búsan üldögéltek rendes törzsasztaluk mellett, megint irigykedtek és szidták a kicsi doktort, ki most milyen barátságtalan hozzájuk és milyen féltékeny.

Somogyi Pista, a kis város ifjúságának elismert vezére, egyszerre csak azt a kijelentést teszi, hogy ő csak azért is bosszantani fogja a kicsi doktort, udvarolni fog a feleségének, sőt udvarlását azon kezdi majd, hogy három éjjelen keresztül éjjelizenét fog adni a fiatal asszonykának.

— Megörültél, Pista! — mondják barátai — azt akarod, hogy lelőjjön? avagy azt akarod, hogy más botrány legyen a dologból? — Más-különből el sem hitték neki, hogy komolyan beszél s hogy csakugyan megcselekszi.

De Somogyi nem engedett, sőt újból ismétlé szavait s aki nem hiszi, az fogadjon vele. Igaz, hogy már ki is ment a divatból némileg az éjjelizene adása, de hát ilyen kis városban nem törődnek túlságosan a divattal s a régi kedves szokásokat mai napig is űzik némely helyt.

Fogadtak tehát. Még pedig 10 üveg pezsgőbe. Somogyi csak azt kötötte ki magának, hogy ő egyesegyedül legyen jelen az éjjelizene adásakor, barátjai közül egy se legyen ott, még a környékén sem.

Barátjai szívesen fogadták e feltételt, sőt örültek neki, mert nem szerettek volna a kis doktorral konfliktusba keveredni és barátságát elveszíteni.

kinék egyedüli
ssége.

is a kis városban
ek közt volt egy
el, bájoságával,
áros közönségét
rajongtak érte,
zerelmükkel, de
etlen volt.

is város fiataljai,
nőgyűlöletben
atal járási orvos
edvűsége, nem-
k, mulik, oszlik,
őcsepp, és olva-
zd.

y a kis doktor
kis szendébe.
an nemsokára
a bús fiataisá-
i orvost.

csi doktor" sza-
ek után vissza-
ezén.

a hír, hogy a
Voray Ilonkát,
vő.

sőt örömeiket
szép kis nőre
titokban —

er némi célzást

mindenben is,
merte a tréfát.

hogy olyan
zonyára, mint
t, mert a leg-
fog, keményen
ságnak pedig

blötte, de azért
dolgot s al-

zahozta fiatal,
jött meg az
májusi reggel,

rt-kelt s látott
minden szabad
öltötte.

ig sehoh sem
nalis hat hét

látogatásokat
otthon ültek.
kis városban,
olyan ügyes
a kis háztar-
brómét, uracs-
ret, sőt imád.
xtort. Főleg a
nyyra elzár-
ek jóformán a

géltek rendes
gykedtek és
milyen barát-
ékeny.

s ifjúságának
t a kijelentést
szantani fogja
a feleségének,
hogy három
adni a fiatal

ják barátai —
y azt akarod,
ból? — Más-
gy komolyan
elekszi.

újából ismétlé
gadjon vele.
atból némileg
kis városban
s a régi ked-
némely helyt.
veg pezsgőbe.
gának, hogy
elizene adása-
n ott, még a

feltételt, sőt
k volna a kis
és barátságát

Néhány nap mult el az elbeszélte fogadás óta.
Az egyik nap reggelén azt beszéltek a kis
városban nagy hűhóval, hogy a fiatal doktorné
éjjelzenét kapott, még pedig olyan gyönyörű
zene volt, hogy a helybeli cigányoktól az nem
telt ki. Bizonyára egy régi udvarlója Pestről
húzatta neki — mondták néhányan a kis vá-
rosban, kik a fogadásról nem tudtak.

A fiatalemberek pedig, kik előre értesülve
voltak a dologról, csak azon csodálkoztak,
hogy Somogyi még ép bőrrel jár-ke s faggatták
őt, hogy volt, mint volt. De Somogyi hallgatott;
csak annyit mondott a sok kérdezősködére,
hogy még korai beszélni róla, mert még két
éjjelzene hátra van.

Várták, kíváncsian várták a dolog folytatását.

Következő nap újra csak hallották a szom-
szédok a gyönyörű zenét, némi mozgást is a
ház körül, de semmiféle nagyobb zaj nem volt.

A kicsi doktor igaz hogy morózsán járt-
kelt, olyan hangulatban, mintha mindenkit
felnyársalni szeretne, de szólni nem szólt semmit.
Nem is igen tudott volna szólni, miután nem
jutott tudomására, ki adta az éjjelzenét s kire
eressze hát ki haragját, boszúját, mérgét. Mert
amint felcsendült volt az éjjelzene, kilopódz-
kodott a kertbe, de a sötétségben az ablakok
előtti sűrű bokrokban ő hiába keresett, sem
cigányokat, sem az éjjelzene rendezőjét nem
tudta megtalálni.

Harmadnap, miután félt, hogy újból meg-
lehetne zavarva éjjeli nyugalma, s már nem
is bírva magával a haragtól, a méregtől, már
este lesbe állt, hogy az alkalmas pillanatban
elcsíphesse a gonosztevőt.

Ejfélfelé járt az idő, mikor feltűnt az első
sötét alak, ki beburkoltan s mintha valami
nagyobb tárgyat cipelne, közeledett és eltűnt
a bokrok sűrűjében.

Itt van már az egyik cigány! várjuk hát a
többi — gondolá a kis doktor. A rendezőt főleg!

Lesbe állt és várt. Azonban hiába várt,
nem jött senki. Hanem egyszerre csak felsírt
a hegedű hangja és egész zenekar felcsendült
újra a bokrok sűrűjében.

Most odarahant, ahonnan a hangok jöttek.
De oh csodák csodája! egy emberi lény sem
volt ott, hanem amint a gyorsan meggyújtott
gyufa lángjánál láthatta, előtte egy kis asztalféle
állott s rajta egy vígan muzsikáló nagy gram-
mofon. A gazdája már ellillant.

A kis doktor tehetetlen dühében földhöz
csapta a szegény hangszert, hogy csak úgy
zúgott bele a föld.

Másnap Somogyi vígan sétált a rendes
vendéglője felé, ahol barátjai, kik értesülve
voltak az egész dologról, már várták a tíz
üveg pezsgővel, de kikötötték, miután eldöntve
nincs teljesen a fogadás, ő is járuljon hozzá
a költséghez.

Mert hát adott is éjjelzenét, nem is.
Somogyi szívesen vállalta, de a maga
részéről pedig kikötötte, hogy közösen fizessék
meg azt a gyönyörű, erős, új grammofont, amit
e célra hozatott volt s amit a kicsi doktor
oly könyörtelenül összetört. *Monoplán.*

Felelős szerkesztő:
dr. Rosenberg Teofil.

Kiadótulajdonos:
dr. Koós István.

NYILTTÉR.

A város határában vagy köz-
vetlen közelében

szántóföldeket

bérelni hajlandók vagyunk.

Ajánlatokat kér a 3. (39.) honvéd-pótüteg
közélekezési bizottsága, Eperjes, szentlászló-
utcai laktanya.

Egy fiatal, faj
foxtier

eladó. □□ □□

Cím a kiadóhivatalban.

A Főutca 40. sz. (Koós-) házban egy

ÜZLETHELYISÉG

□ □ □ 1918. augusztus 1-jétől kiadó. □ □ □

Meghívó

az Eperjesi Villamvilágítási és Erőátviteli
Részvénytársaság

f. évi március 4-ikén d. u. 4 órakor Eper-
jesen, a városháza tanácstermében tartandó

RENDES KÖZGYŰLÉSÉRE.

Tárgysorozat:

1. Közgyűlési jegyző és 2 jegyzőkönyv-
hitelesítő választása.
2. Igazgatóság és felügyelőbizottság jelen-
tése az elmúlt üzletév eredményéről; a
mérleg előterjesztése.
3. Határozat a tiszta nyereség felhaszná-
lása iránt és a felmentvény megadása.
4. Több részvényes által beadott indítvány
az igazgatósági és felügyelőbizottsági
állások miként való betöltésére vonat-
kozólag és az e tárgyban előterjesztett
igazgatósági javaslat.
5. Az igazgatóság tagjainak megválasztása.
6. Egy, esetleg két felügyelőbizottsági tag
választása.

Eperjes, 1918. február 20.

Dr. Schmidt Gyula,
közgyűlési elnök.

Házvezetőnő

— 12-éves, szolid, illemtudó fiával —

állást keres csakis helyben, márc. 15-ikétől.

Tudakozódní lehet Szebeni-ut 14. sz.
a. az emeleten, Horváth Istvánnénál.

500 darab anyajuh

nyári prima legelőre, 3 völgyben eredő
tisztá csermelyvízzel, itatásra, valamint

50 darab növendékszarvasmarha

felvétetik. Közelebbit

birtokkezelőség Mátyáska
(Sáros m.).

Posta: Tapolyhanusfalva.

Lóárverés.

A cs. és kir. állandó lókorháznál
Istvánhután február 26-ikán
mustralovak árverése tartatik. A ló-
árverésen csak fősolgabírótság, illetve
I. fokú közigazgatási hatóság által ki-
állított igazolvánnyal rendelkezők ve-
hetnek részt. Az árverés reggel 8 óra-
kor kezdődik.

Meghívó.

A Bártfai Takarékpénztár

XLVIII. ÉVI RENDES KÖZGYŰLÉSÉT

1918. évi március 5-ikén délután 2 órakor

az intézet helyiségeiben tartja meg, melyre
a t. részvényesek ezennel meghívotnak. ::

A tanácskozás tárgyai:

1. Az igazgatóság jelentése a lefolyt üzlet-
évről.
2. A zárszámadások előterjesztése a felügy-
bizottság jelentésével.
3. A mérleg megállapítása, a tiszta nyereség
felosztása és a felmentvények feletti hatá-
rozathozatal.
4. A felügyelő-bizottság tiszteletdíjának meg-
állapítása.
5. Indítvány az 1917. évi igazgatósági juta-
lékok kiegészítése iránt.

Bártfa, 1918. február 15.

Az igazgatóság.

4 polgári osz-
tályt végzett :: **leány**

helybeli nagykereskedéshez
azonnali belépésre kerestetik. ::

Cím a kiadóhivatalban. ::

Egy ház

(minden kényelemmel)

kerttel eladó.

Bővebbet Fő-utca 144. sz., hátsó
emeleten.

Magánvizsgálatokra

a középiskola minden osztályából, érettségire,
javító- és önkéntesi vizsgára gyorsan, felelős-
séggel készít elő tanulókat és felnőtteket a

ZSOLDOS-TANINTÉZET

Budapest, VII., Dohány-u. 84. Telefon 32-40.
:: Díjazás csakis eredményes vizsga után. ::

VISZKETEG!

Rüh, sömör és mindennemű
bőrbaj biztos gyógyszere a

BORÓKA-KENŐCS.

Nem piszkít és szagtalan. Ára 3, 5 és 9 kor.
Hozzávaló Boróka-szappan 5 kor. Készíti
Gerő Sándor gyógyszerész, Nagykőrös. —
Eperjesen kapható Kovaliczky Pál és
Pálesch Árpád gyógyszerárában.

Meghívó.

AZ EPERJESI BANKEGYLET

(az Osztrák-Magyar Bank mellékhelye)

részvényesei ezennel tisztelettel meghívotnak az 1918. **március 13-ikán** (szerdán) délután 3 órakor Eperjes szab. kir. városában, a városháza tanácskozási termében tartandó

XLI.

RENDES KÖZGYŰLÉSRE.

A tanácskozás tárgyai:

1. Az igazgatóság jelentése az 1917-ik üzletévről és indítványa az évi nyereség megállapítása és hova fordítása iránt.
2. A felügyelő-bizottság jelentése.
3. Határozathozatal e tárgyban és a felmentés megadása az igazgatóság és felügyelő-bizottság részére.
4. Három igazgatósági tag választása 3 évre.
5. Az igazgatóság indítványa a részvénytőke felemelése tárgyában és ezzel kapcsolatosan az alapszabályok 9. §-ának módosítása iránt.

Eperjes, 1918. február hó 22-ikén.

Szinyei Merse István,
közgy. elnök.

Vagyon		Mérleg-számla.		Teher	
Pénztárkészlet	322,813 77	Részvénytőke	900,000 —		
Váltótárca, 833 drb	2,976,132 90	Tartalékok:* általános tartalékalap	600,000 —		
Értékpapírok (részletezés szerint)	4,036,881 37	különleges tartalékalap	330,000 —		
Szelvények és ércpénzek	3,227 95	építési tartalékalap	50,000 —		
Jelzálog-kölcsönök	1,222,030 42	háborús veszteségi tartalékalap	40,000 —	1,020,000 —	
Kötvény-kölcsönök	101,008 80	Nyugdíjalap**		215,837 78	
Folyószámlai adósok: fedezett	8,574,890 14	Kósch Árpád-féle alapítvány		1,248 —	
hadikölcsön-számlák	2,289,449 —	Betétek: takarékbetéti könyvekben	8,627,532 49		
fedezetlenek és adókezességek	145,177 16	folyószámlákon	3,077,791 32	11,705,323 81	
Értékpapír-előlegek	89,877 30	Hitelezők		5,962,298 13	
Kézizálog-kölcsönök	11,604 75	Fel nem vett osztalék		1,162 —	
Intézeti ház	70,000 —	Különféle passzívák***		39,355 55	
Ingatlan	1,000 —	Nyereség		244,397 82	
Nyugdíjalap értékpapirjai (részletezés szerint)	209,848 —				
Különféle aktívák	35,681 53				
	K. 20,089,623 09			K. 20,089,623 09	

Eperjes, 1917. december 31-ikén.

ROTSINSZKY GÉZA s. k.
főkönyvelő.

Az igazgatóság:

BAÁN BERTALAN s. k.
HORVÁTH ELEMÉR s. k.
FÖLDES ZOLTÁN igazgató s. k.
SZÁNTÓ ZSIGMOND s. k.

KÖSZEGHY JÓZSEF s. k.
DR. ROSENBERG TEOFIL s. k.

A felügyelő-bizottság:

BESZKID ANTAL s. k.
FARKAS JÓZSEF s. k.
GÖRGEY ERNŐ s. k.
SZÁNTÓ ÁRMIN s. k.

* Az ezévi dotációval 1.050,000 K. — ** Az ezévi dotációval 228,033 K. 41 fill.
*** E tétel alatt bentfoglaltatnak az előre fizetett kamatok is.
A fenti mérleg-számla alulírottak által az intézet számadásai és könyvei alapján megvizsgálatott és a közbenjárásunk mellett fölvevett leltárral összehasonlítván, mindenben helyesnek találtott.
Eperjes, 1918. január 22.

Veszteségek		Üzleteredmény-számla.		Nyereségek	
Kamatok: takarékbetétek után	274,399 01	Kamatok	661,273 81	Jutalékok és egyéb nyereségek	96,675 59
folyószámlai betétek után	86,718 64	Nyereségek: értékpapírokon, ércpénzeken, szelvényeken, külföldi váltókon és rendelkezéseken	22,707 45	Házbér- és ingatlanjövdelem	2,377 39
10% tőkekamatadó	36,111 78			Nyereség: áthozat 1916-ról	15,393 27
Fizetések: az igazgatóságnak és felügyelő-bizottságnak	6,576 —			le az „Általános tartalékalap“ kike-rekítésére	10,850 —
tisztviselők, ügyész és szolgálk fizetése, lakbére és drágasági pótléka	45,540 —				4,543 27
Költségek: irodai szükségletek, világítás, fűtés, nyomtatványok, könyvek, postabér, tisztviselők jutalm. stb.	34,801 44				
különféle háborús jótékony adom.	6,729 —				
Adók: állami adó, orsz. betegáp. pótdó, iparkamarai illeték, illeték-egyenérték és községi pótdók	52,203 82				
Leírás a felszerelésből	100 —				
Nyereség: áthozat az 1916. évről	4,543 27				
1917. évi nyereség	239,854 55				
	K. 787,577 51			K. 787,577 51	

Eperjes, 1917. december 31-ikén.

Az igazgatóság:

BAÁN BERTALAN s. k.
HORVÁTH ELEMÉR s. k.
FÖLDES ZOLTÁN igazgató s. k.
SZÁNTÓ ZSIGMOND s. k.

KÖSZEGHY JÓZSEF s. k.
DR. ROSENBERG TEOFIL s. k.

A felügyelő-bizottság:

BESZKID ANTAL s. k.
FARKAS JÓZSEF s. k.
GÖRGEY ERNŐ s. k.
SZÁNTÓ ÁRMIN s. k.

ROTSINSZKY GÉZA s. k.,
főkönyvelő.